

videz. Prišle so nove postave in novi neznosni davki, kmetje začeli so se zadolževati, in to sili zdaj kmeta, kateri je prej le nekaj tednov graščaku tlako ali raboto delal, da dela zdaj celo leto raboto za svoj dolg, in to pa za to, ker je vsakemu svobodno se zadolžiti, ali kolikor zamore na svoje posestvo dobiti denarja na posodo.

Ni pa še zadosti, da se kmetje smejo zadolževati, kolikor senjim in upnikom ljubi, ni še zadosti, da kmetje očitvidno lezejo v dolgove; liberalci so še leta 1868 sklenoli postavo, da se kmetje morajo zadolžiti; namreč postavo, da morejo dobiti otroci po stariših enake deleže, ali inace rečeno, vsi morajo enako „erbatí“. Mnogoteri oče pa odstopi svojemu sinu in hčeri prav za visoko ceno posestvo; in kateri posestvo prevzame je potem primoran se zadolžiti, ako hoče svoje sodediče izplačati. Ta postava tako rekoč velewa: Vsi kmetje se morajo zadolžiti in priti na boben. Tedaj je pravica dolg delati za kmeta najškodljivejša ali vnebo-pijoča krivica. Ta postava je pa tudi prvi nepotrebni ali prisilni strošek ali davek, kateri kmeta mori.

Drugi veliki strošek ali davek imajo kmetje pri poslih. V prejšnjih časih so imeli posli izgovorjeno obleko, kakoršnja se je doma narejala in nekaj goldinarjev povrhu in izhajali so. Zdaj bi pa take obleke ne hoteli, ko bi se tudi za njimi metala. Zdaj zahtevajo do 50 fl. in še več na leto, in še ne morejo izhajati. Vse gre na gosposke konje, hlapci in dekle se že ne vedó več, kako bi se nosili, meščani si že ne vedó več izumevati nove „mode“ oblek, da bi je posli ne posnemali. Le poglej, dragi bralec, v nedeljo, saj ne boš več poznal hlapca od gospodarja, ne dekle od gospodinje. Hlapec te bode srečal s klobukom na uhu in z viržinko v ustih in dekla skoraj do hrbta z robami navišvano kitljo in z deročimi čevlji. Kar se pa še ne izda za to prevzetijo, znosi se pa na veselice. Taki posli so za kmeta velik davek, ki je pa še toliko večji, ker se tudi za drag denar ne morejo dobiti dobri in zanesljivi posli.

Ako misli kmet posla kaj posvariti in podučiti, brž ga ta zavrne: saj mi ni treba ravno pri ti hiši služiti, pojdem v mesto ali fabriko, tam bom se nosil, kakor bodem se sam hotel, in nobenemu ne bom v strahu.

In za to pa tudi pridejo stroški za take postopache in onemogle. Bajtarski in vincarski sinovi in hčere, kadar odrastejo, zapustijo domačo hišo ter se podajo v mesta in na druge kraje, ne pa, da bi pri domačem gospodarju v službo stopili. To je kmetu v največjo škodo, ker mu manjka delavskih moči. Mlade, zdrave in močne ljudi imajo povsod radi, v mestih, fabrikah in na železnicah.

Dokler so trdni in za delo, imajo še precej

dober zaslužek, ali z denarjem navadno delajo, kakor izgubljeni sin v sv. evangelju. Ako se fabrika zapre, treba je postopati, ker kmečkega dela se taki ljudje odvadijo. Na starost, če že ne popreje, pa pridejo zopet vsi kmedom na glavo. Za otroke, kateri si sami pomagati ne morejo, mora skrbeti kmet, kadar odrastejo, po svetu svojo moč in zdravje zapravljajo, na starost, kadar se v svojo domovino vrnejo, ko so že večji del telesno in tudi na duši pokvarjeni, móra pa jih zopet kmet rediti. Ali se ne godi s tem krivica kmetu? To je za nj drugi prisiljeni strošek ali davek, ki ga tira v pogubo.

Tretjo gmotno škodo trpi kmetijstvo po slabih letinah in pogubonosnih ujimah. Lete nas poslednja leta obiskujejo jako pogostem. Gosposka tirja na tanko predpisani davek, naj ga že ubogi kmet zamore plačati ali ne, ako ga ne zmore, se mu zarubi živinče, edina podpora njegova. Ako pa se nima več kaj zarubiti, pripisava se leto za letom, in ako še pritisnejo nekatere slabe letine, ni tedaj čuda, ako kmet za kmedom pride na beraško palico. Posebno letos bode huda za denar. Vinogradni pridelek je po slani skoraj po celem Štajerskem uničen, živina nima nobene cene, in tudi redko kateri ima še katero živinče predati. Sadja razun jabelk ne bode. Toraj je pred nami oz biljno vprašanje, kje denarja vzeti za letos in pa za prihodje leto, da bomo poravnali davek in imeli za domače potrebščine? Ne bode druge pamoči, kakor se zopet globlje v dolgove podati. In to je tretji hudi udarec za kmeta, katerega se skoro ne more na nobeno stran izogniti.

(Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Kako kleti vetriti.

Od kleti zahtevamo ob raznih časih razno toplino. Poleti naj bi bile kleti prav hladne, po zimi pa prav tople. In če kdo svojo klet hvali, pravi poleti: „hladno klet imam“, in po zimi: „toplo klet imam“. Ker ljubimo po zimi v kletéh toploto, zadelujemo le preradi vse line in zapiramo skrbno vsa okna in dveri, katere v klet vodijo, da bi ja nobena sapica tje ne prišla; da, celo zimo se včasi ne odmašijo line, da bi se kleti ne prevetrile.

V kletéh se shranjajo jestvine za ljudi in živali: krompir, repa, korenje, jabelka itd., kakor tudi pijača. Zakaj pa se deva vse to v klet? Da bi se prav dolgo ohranilo, ali da bi se sovražniki, ki strežejo po teh tvarinah odvracali. Ti sovražniki pa so: mraz, toplota, glivice, plesnoba, gnjiloba. Izmed teh 5 sovražnikov je prvi, t. j. mraz sam za sebe, drugi štirje pa so si v rodu ter se prikažejo navadno skupaj. Ali če preiščemo, kaj li več škoduje v

naših kletéh, mraz ali ostali sovražniki, najdemo kmalu, da je škoda po mrazu uzročena le mala proti oni, ki jo stori gorkota s svojimi tovarišicami. Redkokedaj se sliši: „Nocoj je mraz škodoval v moji kleti.“ Zgoditi se mora to le tedaj, ako je zima zares izvanredno huda in je klet slabo okovljena. Kolikrat pa se slišijo tožbe: „V moji kleti se vino nič prav ne drži“, „krompir gnjuje naglo, ali se cimi kmalu“, „sodje plesnijo, ali druga posoda“, itd. Vsemu temu veščidel ni kriva lega ali stavba kleti, ampak le prevelika toplota, ki se pušča v njej.

Prevelika toplota v kleti stori, da se pi-jača ne umiri, nego da se vrenje, ki se je v jeseni začelo nadaljuje, da se vino okisa. Prevelika toplota v kleti stori, da plesnivčeve glivice prav lahko rastejo. Uzrok plesnine so bele nitkaste rastlinice, glivice zvane, katere se povsod delajo na vlažnih jestvinah. Topleje ko je, tem več se jih prikaže, in nagleje rastejo; kajti k svoji rasti potrebujejo, kakor vse druge rastline, tudi toplote. Prepričaš se lahko tega, če vzemeš v kleti bolen krompir v roke. Na površju krompirja vidiš male bele pičice. To so plesnivčeve glivice. Oktobar in november leta 1873 sta bila precej toplejša, kakor l. 1874. Kaj je bil nasledek? Krompir je v jeseni leta 1873 bolj gnjil v kletéh, kakor l. 1874. Ako si prizadevamo, kleti prav tople ohraniti, plesnivcu najbolj vstrezamo, jestvinam pa najbolj škodujemo. In vendar se nekaterim ljudem tako zelo mudi, da v jeseni pri hladnejem vremenu vse luknjice pri kleti skrbno zamašijo, da gorki zrak ne more vunn, in hladni, dobrodejni ne more noter. Zdaj nastane zaduhel, slab, vlažen zrak, ki gnjilobo in plesnobo pospešuje.

Ako so kleti po zimi pretople, se v njih lahko zaležejo tudi marsikateri mrčesi. Na Virtemberško n. pr. so se v pretečenih letih pri-tepli neki obadje, ki so se že na široko okoli razširili. Ta živad napada človeka po noči, ter mu kri izsesava. Po zimi se poskrije pa v kleti, ter se trumoma vleze v špranje. Gorkeje ko je v kleti, boljše dene to mrčesu in leže se ohrani.

Zato je dobro, ako se gledé vetrenja kleti ravnaš po teh-le pravilih: Line na kleti v jeseni imej odprte, in ne zapiraj jih poprej, dokler ne bo velikega mraza, tolikega, da bi živo srebro v gorkomeru zunaj za več stopinj pod ničlo padlo.

Ako je klet globoko v tleh, moraš še hujšega mraza čakati, da bi line zateknil. Ako brije od ene strani proti kleti oster veter, n. pr. kri-vec, zadela line od te strani, pusti jih pa od-prte od nasprotne strani.

Ako pridejo v teku zime topli dnevi, od-maši luknjice, da se zamore vlažni, zaduhli zrak s svežim, čistim in hladnim zameniti.

Če se poleti po pravici sme reči: „Hlad-neja ko je klet, boljša je“, velja ta prigovor tudi za zimo. Kajti jestvine trpijo v kleti po mrazu le takrat škodo, kedar je tako mrzlo, da tam toplina pod ničlo zleze.

„Landw. Mitth“

Sejmovi. Dne 28. avgusta v Celju, pri sv. Trojici v Slov. gor., v Šentilju na Turjaku, v Kostivnici, pri sv. Lovrencu v slov. gor., na Planini in v Svičini. Dne 30. avgusta, na Hajdinju, na Ptuj, pri sv. Lovrencu v Stranica, pri sv. Filipu, v Poličanah, v Žalcu, v Zibiki, na Tinskem. Dne 1. sept. v Arnočah, v Lučanah, na Ptuj in v Mozirju. Dne 2. sept. v Radgoni in Trnovcu. Dne 3. septembra v Račah.

Dopisi.

Od sv. Petra pod sv. gorami. (Cesar-jev god. Zlata maša.) Akoravno nasprotni, nemško-liberalni časniki Slovence grdiijo in sum-ničijo, da niso zvesti Avstrijani in niso udani svojemu vladarju, vendar pokažejo vsekar in pri vsakej priliki svojo udanost in ljubezen do svojega svitlega cesarja. To isto pokazala je posebno naša župnija ob cesarjevem godu. Že na predvečer naznanjal je možnarjev pok vese-li, visoki praznik drugega dne; v „narodni čitalnici“ napili so naš velečasti g. zlatomašnik Sevnik svitlemu cesarju, povdarjajoč, kako da je mil in dober oče vseh državljanov svojih, na kar so navzoči gostje zaklicali trikratni živio. Na rojstni dan cesarjev nas je na vse zgodaj pokanje zbudilo iz spanja. Zatem ste bili dve sveti maši za cesarja. Prvo služili so č. g. župnik, drugo pa g. kaplan. Slednje ude-ležila se je obilica pobožnih faranov in šolarji, ki so potem zbrani v šoli zapeli veselo cesar-sko pesem.

V prvih dneh meseca septembra bodo pri svojih župljanih tako priljubljeni in spoštovani častiti gospod duhovni svetovalec in župnik Mart. Sevnik obhajali zlato svojo mašo. Vsa župnija se neizrečeno veseli tega veselega, tako redkega praznika; in to po pravici, kajti č. g. Sevnik že več nego 24 let pri nas za župnika poslujoči bili so pravi oče, pravi voditelj svojih vernih ovčic. Bili so iskren, neustrašljiv za-govornik sv. cerkve in svojega naroda. Žup-ljani! Glejmo in prizadevajmo si, da bomo do-stojno, častno slavili svojega dobrotljivega, mi-lega župnika! Pokažimo, da mi ljubimo, spo-štujemo istega moža, ki so bili tolikokrat in neopravičeno napadeni v nemško-liberalnih čas-nikih! O slavnosti poročam prihodnjič.

—d—

Iz Svičine. (Šolska veselica. Novi svetnik.) V četrtek 19. t. m. se je v tu-kajšnjem šolskem poslopju vršila šolska veselica,